

YH räcker inte i tre yrken — och räcker mer än väl i tre andra

En analys av kravinflation i sex YH-yrkesgrupper
baserat på 1,7 miljoner svenska jobbannonser

+23,7 pp

Så stort är gapet mellan annonsernas krav på eftergymnasial utbildning
och fastighetsförvaltarnas faktiska utbildningsnivå.

Tes och metod

TES

Yrkeshögskolan ifrågasätts idag i två motsatta riktningar samtidigt.

Å ena sidan menar branscher som ekonomi, fastighet och bygg att YH-utbildningarna inte räcker till — arbetsgivarna lägger till krav på eftergymnasial utbildning som ligger närmare högskoleexamen än två-årig YH. Å andra sidan visar yrken som systemutveckling, försäljning och industri ett motsatt mönster: där har arbetsgivare lägre formella krav än vad arbetskraften faktiskt har, och YH-examen räcker mer än väl.

Den här rapporten visar tre exempel på varje mönster — och frågar varför kravinflation drabbar YH-yrken så olika.

Det är inte en fråga om antalet platser. Det är en fråga om vilka utbildningar som behöver fördjupas, vilka som inte gör det, och varför skillnaden ser ut som den gör mellan branscher.

METOD

Urvalet utgår från Myndigheten för yrkeshögskolans (MYH) öppna data över pågående utbildningar med slutår 2026 och framåt. Av de 50 största YH-yrkena efter antal platser mappades varje yrke manuellt till motsvarande SSYK-kod för att möjliggöra korsreferens mot Arbetsförmedlingens platsannonser.

Sex SSYK-grupper hade tillräcklig annonsvolym för robusta slutsatser — minst 500 annonser senaste 12 månaderna. För varje grupp har vi beräknat:

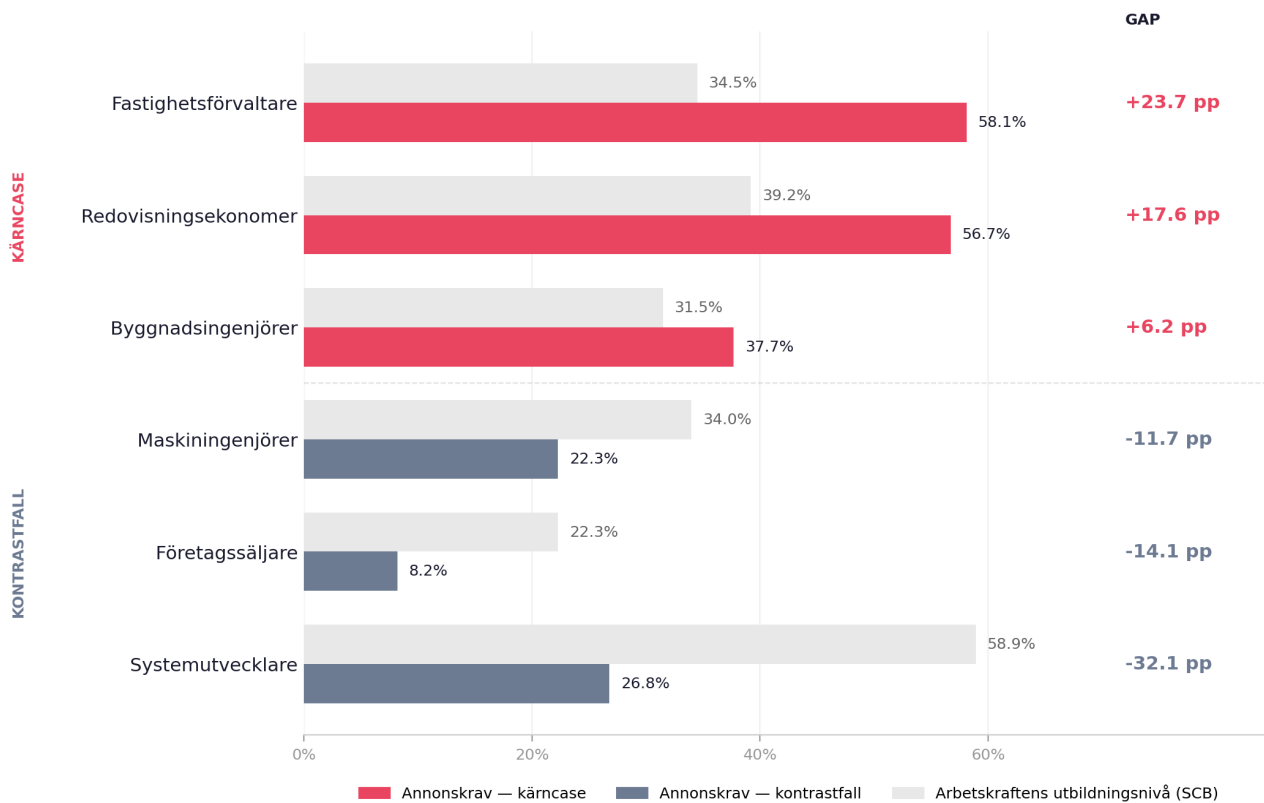
- Andel annonser som kräver eftergymnasial utbildning
- Andel av yrkets arbetskraft som har samma utbildningsnivå (SCB)
- Skillnaden mellan de två (*degree gap*)
- Förändring i kravnivå senaste 12 vs föregående 12 månader

VIKTIG BEGRÄNSNING

Tandsköterskor och specialistundersköterskor är de två största YH-yrkena med sammanlagt cirka 5 900 platser, men de annonseras inte öppet via Platsbanken i samma omfattning som andra yrken. Rekrytering sker till stor del direkt via regioner och kommuner. Dessa två yrkesgrupper är därför inte med i analysen.

Kravnivå i annonser jämfört med arbetskraftens utbildning

Andel annonser med krav på eftergymnasial utbildning jämfört med andel av yrkets arbetskraft som har samma utbildning. Senaste 12 månaderna.

I tre yrken (rött) kräver arbetsgivare formell utbildning som överstiger arbetskraftens faktiska nivå — en *kravinflation*. **I tre andra (blått)** är det tvärtom: arbetsgivare formaliserar mindre utbildning än vad de anställda har. Båda mönstren utmanar bilden av en enhetlig svensk YH-arbetsmarknad.

Tre yrken där YH inte räcker

■ 1. Fastighetsförvaltare

GAP	TREND (12M)	ANNONSER	YH-PLATSER
+23,7 pp	+4,2 pp	669	858

Av annonserna för fastighetsförvaltartjänster kräver 58 procent eftergymnasial utbildning. Bland de yrkesverksamma har 35 procent samma nivå. Skillnaden — 23,7 procentenheter — är det största gapet i hela analysen, och det har vuxit med drygt fyra procentenheter senaste året.

Det här är ett yrke där YH-utbildning länge varit den centrala vägen in. Att kraven nu klättrar förbi den nivån väcker en konkret dimensioneringsfråga: ska fastighetsförvaltar-YH förlängas, fördjupas, eller ska branschen acceptera att examinerade ändå behöver kompletterande studier på högskola?

■ 2. Redovisningsekonomer

GAP	TREND (12M)	ANNONSER	YH-PLATSER
+17,6 pp	+7,2 pp	2 409	1 830

Här ser vi inte bara ett stort gap utan den snabbaste rörelsen i hela analysen. Andelen annonser med krav på eftergymnasial utbildning har klättrat från cirka 50 procent till nästan 57 procent på 12 månader. Det är en strukturell förflyttning, inte slumpmässig variation.

Redovisningsekonom har historiskt varit ett yrke där YH konkurrerat framgångsrikt med högskola. Den utveckling vi nu ser pekar mot motsatsen: arbetsgivare börjar i ökande grad föredra kandidater med kandidatexamen i företagsekonomi framför YH-examinerade redovisningsekonomer.

■ 3. Byggnadsingenjörer

GAP	TREND (12M)	ANNONSER	YH-PLATSER
+6,2 pp	+3,6 pp	291	4 301

Bygg-Sverige är YH:s största utbildningsområde efter teknik och tillverkning. Här inkluderas titlar som VVS-ingenjör, byggnadsingenjör produktion och anläggningsingenjör. Gapet är mindre dramatiskt än för fastighetsförvaltare och redovisningsekonomer, men rörelsen är tydlig — kraven har klättrat med 3,6 procentenheter på 12 månader.

För en hel bransch med 4 300 aktiva YH-platser och fortsatt expansion av infrastrukturprojekt är även små förskjutningar i kravbilden betydelsefulla. Det handlar om hundratals examinerade per år som möter en arbetsmarknad där tröskeln långsamt höjs.

Tre yrken där YH räcker mer än väl

■ 4. Systemutvecklare

GAP	TREND (12M)	ANNONSER	YH-PLATSER
-32,1 pp	+1,3 pp	4 448	4 731

Bara 27 procent av annonserna för systemutvecklare kräver eftergymnasial utbildning. Bland de yrkesverksamma har 59 procent samma nivå. Det är ett gap på 32 procentenheter — men *omvänt* från de tre föregående yrkena. Här har arbetsgivare formellt lägre krav än vad kåren faktiskt har.

Det betyder inte att utvecklare anställs utan utbildning. Det betyder att branschen inte använder formella examenskrav som filter. Portfölj, kodtest och praktisk kompetens fyller funktionen som ett krav på "kandidatexamen i datavetenskap" har i andra branscher.

■ 5. Företagssäljare

GAP	TREND (12M)	ANNONSER	YH-PLATSER
-14,1 pp	volatil	562	1 555

Endast 8 procent av annonserna för Key Account Managers, Account Managers och liknande säljroller kräver eftergymnasial utbildning. Bland arbetskraften har 22 procent samma nivå. B2B-säljbranschen är fortfarande erfarenhetsdriven på ett sätt som flera andra branscher har lämnat bakom sig.

YH-utbildningar inom försäljning (Key Account Manager, Technical Sales Manager, Account Manager B2B) växer i antal platser, men marknaden de möter värderar inte examen — den värderar säljresultat och nätverk.

■ 6. Maskiningenjörer

GAP	TREND (12M)	ANNONSER	YH-PLATSER
-11,7 pp	-0,1 pp	419	1 795

Maskiningenjörer är ett fall där gapet är negativt men stabilt — kraven varken klättrar eller faller. Det är ett yrke i strukturell jämvikt. Industri-Sverige har länge byggt sin rekrytering på en mix av YH, högskola och uppåttflyttad arbetslivserfarenhet. Den mixen verkar fungera, åtminstone om man mäter med examenskrav i annonser.

Vad förenar de tre kontrastfallen?

IT, försäljning och industri är alla branscher där *prestation* går att mäta direkt — kod fungerar eller inte, säljare når sin budget eller inte, processer optimeras eller inte. Formell utbildning blir då mindre värdefull som signal, eftersom utfallet ändå syns. De tre kärncasen — fastighet, ekonomi, bygg — är yrken där prestation är svårare att mäta direkt i rekryteringsögonblicket, och där examen fungerar som ersättningssignal.

Vad betyder mönstret för YH-systemet?

Den vanliga diskussionen om YH handlar om dimensionering: hur många utbildningsplatser ska beviljas inom respektive område. Den här rapporten pekar på en annan dimension — *inhåll och djup*. I tre yrken har formella krav klättrat förbi vad YH-utbildningar levererar. I tre andra ligger formella krav under utbildningsnivån i kåren. Båda mönstren är legitima signaler om utbildningssystemets träffsäkerhet.

Tre möjliga förklaringsmodeller är värda att överväga:

Akademiseringstryck från branschen. I yrken som fastighetsförvaltare och redovisningsekonomer professionaliseras arbetsuppgifterna gradvis. Mer komplexa regelverk, mer dataanalys, mer rådgivande inslag. Det driver upp utbildningskrav även om de yrkesverksamma fortfarande kan göra jobbet med kortare utbildning.

Signaleringseffekter i en svag arbetsmarknad. Sedan slutet av 2024 har antalet annonser fallit kraftigt i Sverige. När arbetsgivare har fler sökande per tjänst tenderar de att höja formella krav som filter — inte för att kraven verkligen behövs, utan för att hantera sökandevolymen. Det kan förklara delar av rörelsen i de tre kärncasen.

Strukturella branschskillnader i hur kompetens valideras. De tre kontrastfallen — IT, försäljning, industri — har gemensamt att prestation går att utvärdera direkt. Formella krav blir då mindre värdefulla. De tre kärncasen har inte samma direktvalidering, och faller därför tillbaka på examen som signal.

Tre öppna frågor till YH-sektorn

1. Är dimensionering rätt verktyg? För fastighetsförvaltare och redovisningsekonomer pekar datan på behov av *djupare* utbildning, inte fler platser. Hur ska YH-systemet hantera kvalitativ utveckling när dimensioneringsbeslut är kvantitativa?

2. Vilka yrken är "färdigreglerade"? För maskiningenjörer ser vi ett stabilt mönster där arbetsmarknad och utbildningssystem fungerar i jämvikt. Hur identifierar man yrken som *inte* behöver politisk uppmärksamhet just nu?

3. Hur tolkar vi negativa gap? För systemutvecklare och företagssäljare är formella krav lägre än kårens utbildningsnivå. Är det en signal om att YH-utbildningar inom de områdena lägger till värde som *inte syns i annonser*, eller är det en signal om att alternativa valideringssystem (portfölj, praktiska tester) har gjort formell utbildning mindre relevant?

OM DATAN

Annonser: 1,7 miljoner svenska platsannonser från Arbetsförmedlingens öppna data (Platsbanken/Jobtech), perioden maj 2024 – maj 2026.

YH-volym: Myndigheten för yrkeshögskolans öppna data över pågående utbildningar med slutår 2026 och framåt.

Arbetskraftens utbildningsnivå: SCB:s utbildningsregister, senast tillgängliga år (2023), uppdelad på SSYK 3-siffernivå.

KONTAKT

Mats Lindholm | mats@lindholmco.se | ai-pulsen.com | Lindholm Co AB